

सप्त सभाः प्रमाणमस्य सप्तसमः ततः कर्म० “गन्तव्यपण्यं
बाणिज्ये” पा० बाणिज्यवद्दे परे एतदर्धकौ प्राग्वत् तत्पु-
रुषे । मद्रबाणिजः गोबाणिजः । अगन्तव्यादौ तु परम-
बाणिज इत्यादौ न । “मात्रोपशोपक्रमच्छाये नपुंसके” पा०
“मात्रादिषु परतः नपुंसकवाचिनि तत्पुरुषे प्रकृत्या ।
भिन्नामात्रम् । पाणिन्युपक्रमम् । नन्दोपक्रमम् । इत्युच्चा-
यम् । नपुंसके किम् उच्चच्छाया इत्यादौ न । “सुखाप्रिव-
योर्हिते” पा० । गमनसुखं गमनप्रियम् । “प्रोतौ च” पा०
प्रोतौ गम्यायां प्रागुक्तम् । ब्राह्मणसुखं पयःपानम् । छात्र-
प्रियोऽनध्यायः । “स्वस्वामिनि” पा० । गोस्वामी । अन्यत्र
परमस्वामीत्यादौ न । “पत्यावैश्वर्ये” पा० । गृहपतिः । “न
भूवाक्चिद्भिषु” पा० “प्रागुक्तं न । भूपतिः वाक्पतिः चि-
त्पतिः दिधिषुपतिः । “वा भुवनम्” पा० । प्रागुक्तं वा ।
भुवनपतिः । “आशङ्काबाधनेदीयसु सम्भावने” पा० ।
गमनाशङ्कमस्ति गमनाबाधम् गमननेदीयः । गमनमा-
शङ्कते आवाध्यते निकटतरमिति सम्भाव्यते इत्यर्थः ।
असम्भावने तु परमनेदीय इत्यादौ न । “पूर्वे भूत-
पूर्वे” पा० भूतपूर्वार्थे पूर्वशब्दे परे पूर्वपदं प्रकृत्या ।
आद्ये पूर्वः । “सविधसमीडसमर्थ्यादसवेयसदेषु समीप्ये”
पा० । मद्रसविधम् । एवं समीडादिषु । असीमीप्ये तु
सह मर्यादया समर्थ्यादं चेतम् चैतसमर्यादमित्यादौ न ।
“विष्यटादीनि गुणवचनेषु” पा० । विष्यटकटुकम् ।
विष्यट विचित्र व्यक्त सम्पन्न पण्डित कुशल चपल
निपुण एते विष्यटादयः । अगुणवचने तु विष्यट-
ब्राह्मण इत्यादौ न । “अध्यायमकनुपापवत्सु भावः कर्म-
धारये” पा० । अज्य, अधम, कनु इत्यादेशवति पापिवाचिनि
च परे भाववाचि पूर्वपदं प्रकृत्या । गमनशब्दे गमनज्यायः
गमनावसम् गमनकनिष्ठम् । गमनपापिष्ठम् । “कुमारश्च”
पा० । कर्मधारये पूर्वपदं प्रकृत्या । कुमारश्रमणः । “आदिः
प्रत्येनसि” पा० कुमारस्यादिश्चात्तः प्रत्येनसि परे कर्म० ।
कुमारप्रत्येनाः । “पूज्यत्वतरस्याम्” पा० कुमारचातकाः
कुमारजोमूताः । “इगन्तकालकपालभनालयरीरेषु द्विगौ”
पा० । इगन्ते पञ्चारलिः । काले पञ्चमासः दशमासः ।
पञ्चकपालः पञ्चभगावः । (भगावः पातभेदः) । पञ्चगरीरः ।
“वृक्षन्यतरस्याम्” पा० । प्रकृत्या वा । बह्वरलिः बहुमासः ।
“दितिवितस्त्रेव” पा० । प्रकृत्या वा । पञ्चदितिः पञ्च-
वितस्तिः । “सप्तमी सिद्धगुणककबन्धेषूकालात्” पा० ।
अकालवाचि सप्तम्यन्तम् एषु परेषु प्रकृत्या । सङ्काश्य-

सिद्धः आतपशुष्कः आट्टपकः चक्रबन्धः । काले तु
पूर्वाह्णसिद्ध इत्यादौ न । परिपुत्यपापा वर्ज्यमानाहो-
रात्रावयवेषु पा० । एते प्रकृत्या वर्ज्यमानाहोरात्रावयव-
वाचिनि परे । परित्विगर्त्तं दृष्टोदेवः । प्रतिपूर्वाह्णम् ।
प्रत्यपररात्रम् । उपपूर्वरात्रम् । अपत्विगर्त्तम् । “उपसर्गं
आद्युदात्ताः अभिवर्ज्यम्” इति बहुव्रीहितत्पुरुषयोः
सिद्धत्वादव्ययीभाषायेमिदम् सि० कौ० । “राजन्यबहुवचनह-
न्नेऽन्वकट्षिण्यु” पा० । बहुवचनान्तानां राजन्यानाम-
न्वकट्षिण्यु वर्त्तमाने हन्ते पूर्वपदं प्रकृत्या । शिनिवा-
सुदेवाः । “संख्या” पा० । हन्ते संख्यावाचि पूर्वपदं प्रकृत्या
“हादय तयोदय । आचार्योपसर्जनचान्तेवासी” पा० ।
हन्ते प्रागुक्तम् । पाणिनोयवौडीयाः
“कार्तिकौजपादयश्च” पा० । हन्ते एषां पूर्वपदं प्रकृत्या । ते च
कार्तिकौजपौ सार्वर्णिकमाख्येयौ अथन्यश्रमकाः पैलश्या-
पण्येयाः कपिश्यापण्येयाः शौतिकाक्षपाञ्चालेयाः कटूकवा-
धूलेयाः शाकलशुनकाः शाकलशणकाः शणकवाभ्रवाः
आर्क्षभिभौदगलाः कुन्तिपुराद्राः चिन्तिपुराद्राः तण्डव-
तण्डाः अविमत्तकासविद्वाः बाम्भवशालङ्कावनाः बाम्भ्रवा-
नच्युताः कठकावापाः कठकौथुमाः कौथुमलोगावाः
स्त्रीकुमारम् भौदपैथुलादाः । वल्लजरत्नः सौम्यतपार्थवाः
जरावृद्धा यान्वाहवाक्ये । “महान् व्रीह्यपराह्णट्टीषुष
जावालभारभारतहैलिहिलरौरवप्रद्वेषु” पा० । एषु परेषु
महच्छब्दः प्रकृत्या । महाव्रीहिः “सम्पृहदिति प्रति-
पदोक्तसमास एवायं स्वरः न षष्ठोसमासे” सि० कौ० ।
“सुल्लकश्च वैश्वदेवे” पा० । सुल्लकश्चैश्वदेवम् महावैश्वदेवम् ।
कुधं लाति सुल्लः ततः कन् । “उद्रः सादिवायोः” पा०
उद्रवादिः उद्रशामिन् । “गौःसादसादिसारथिषु” पा० ।
गोसादः गोसादिः गोसारथिः । “कुरुगार्हपतरिक्तगुर्वस्रत
जरत्यलीलहठरूपापरेवडवातैतिलकद्रुः पण्डकन्दलोदा-
सीभाराणाञ्च” पा० । एषां सप्तानां समासानां दासीभारादेश
पूर्वपदं प्रकृत्या । इत० । कुरुगार्हपतम् । “दृजेरिति वा-
च्यम्” वार्त्ति० दृजिगार्हपतम् । कर्म० रिक्तगुरुः । कर्म० अ-
स्रतजरती । क० अलीलहठरूपा । पारेवडवेव इवाये क०
विभक्त्यलोपश्च नि० । क० तैतिलकद्रुः । क० पण्डकम्बलाः ।
इत० । दासीभारः देवदूतिः देवभीतिः देवलातिः वसुनीतिः
द्योषधिचन्द्रमाः आकृतिगणः । “यस्य तत्पुरुषस्य पूर्वपद-
प्रकृतिस्वर इत्यते न विशिष्य विधानं स सर्वोऽपि दासी-
भारादिषु दृश्यः” सि० कौ० । “चतुर्थी तदर्धे” पा० । चतु-